

որ աս ալ կը լմընայ՝ վերի քիթն ալ նոյնպէս կը հալեցընեն . բայց ասիկայ զատ զատ կ'ըլլայ, և քիչ մը կոնոնաձև . յետոյ կ'առնեն ճրագներուն գաւազանները, և բացօթեայ տեղ մը կը կախեն որ աղէկ մը չորնան ու ճերմըկին :

(Ժ) Ե որ ճրագուին մէջ որոշ չափով մը (որ փորձով կ'իմացուի) հնդկաստանի շագանակի՝ փոշիէն խառնելու ըլլաս, մոմին լոյսը խիստ պայծառ կ'ըլլայ, ամենեւին մոռնալ չհաներ ու չվազեր, և վառելու ատեն անոյշ հոտ մըն ալ կը բուրէ :

Նշանները ճերմեցնելու հերպէս : — Ինչպէս որ վերն ըսինք, սովորական կերպը աս է որ ճրագները բաց տեղ մը կը կախեն՝ ցօղի ու պարզի մէջ, միայն կընային որ վրանին արև չըզարնէ : Հոս դենք ճրագը քլորով՝ ճերմըկցընելուն կերպը :

Փայտէ մեծկակ սնտուկ մը շինել տուր ու ճրագները մէջի ճանկերէն կախէ, անանկ որ ոչ մէկմէկու և ոչ սնտուկին դրպչին : Ետքը սնտուկին ամէն ծակերն ու ճեղքերը աղէկ մը գոցէ ներսէն դրսէն թղթեր կպցընելով . սնտուկին խուփն ալ գոցէ ու չորս դին հաստ կտաւ մը կպցուր : Սէկ բթաչափ կլոր ծակ մը բաց, ու մէջը ապակիէ կամ յախճապակէ խողովակ մը անցընելով՝ ծակին բոլորտիքը աղէկ մը ծեփէ . իսկ խողովակին միւս ծայրը ան ամանին հաղորդէ՝ որուն մէջ քլորը ջրով ու ծծմբային թըթուռտով պիտի լուծես : (Ժ) Ե որ կ'ուզես՝ սնտուկին վրայ պզտիկ պատուհան մըն ալ կընաս շինել՝ ու թը կամ տասը բթաչափ մեծութեամբ . ասոր վրայ ճերմակ ապակի մը անցընելու ու բոլորտիքը աղէկ մը ծեփելու է : Ըստ անգամ աս գործիքով 2/4 ժամուան մէջ ճրագները խիստ աղէկ կը ճերմըկին :

1 Գ.Ղ. Marron d'Inde.

2 Գ.Ղ. Chlore.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Յաղագս օգտակարութեան և շնորհալի բարեբան հանդիսի :

Բնութիւնայն կարեւորաց 'ի զարգացումն ազգի՝ յանյիշատակ ժամանակաց հետէ և ամենայն ազգք բարգաւաճեալք յիմաստութեան՝ կարեւոր դատեցին զքերթողութիւնս թատերականս . յորս ոչ եթէ միայն իբր 'ի պատկերի նկարագրէ քերթողն զառաքինութիւնս և զթերութիւնս մարդկան և զկիրս, այլ և զարան զայնոսիկ՝ որք առաքինութեան այնոցիկ և թերութեանց տեարք իցեն, առեալ ածէ 'ի մէջ կենդանիս, որք ինքնին յանդիման ցուցանեն զգործս իւրեանց զառաքինիս և զմոլեկանս, և զհատուցումն վարձուցն և տուգանաց անդէն առեալ խնդան, և կամ 'ի զեղծ և յապաշաւնստին : Այսչէ շատայլ և զոր 'ի բնութեան ոչ տեսանմբ՝ զխորհուրդս մտաց մարդկան զառաքինեացն և զմոլելոց, եթէ զինչ 'ի խիղճս մտացն և 'ի սրտին զգայցէ այրայր 'ի բարեգործէն կամ 'ի զառաժանել 'ի չարիս, յայս ազգք քերթուածոց ամենայնն մերկապարանոց կայ 'ի կենդանի մարդիկն . և թէ որպէս նոքա յաճախ ոչ զոր ունին 'ի սրտի՝ հաղորդեն այլոց, այլ բազում ինչ ընդ պատրուակաւ, մանաւանդ յորժամ 'ի կրից առաջնորդիցին : Արքն այնոցիկ կենդանացեալք 'ի խրատ հանդիսա-

1 Աս հարկաւոր ճառը յառաջաբան է նորատիպ թատերգութեանց՝ որ հետ զհետէ պիտի հրատարակուին գրաբառ, ոմանք ալ աշխարհաբառ : Կ'ուզէինք օրագրիս մէջ տպագրել ան խաղերը . բայց անոնց երկայնութիւնը անկարելի էր աս թերթերուս մէջ ամփոփել . թող որ կտրուելով անոնց յոյժն ու համն ալ կը կորսուէր . անոր համար ոչ միայն զանոնք զատ կը տպենք, հապա նաև աս յառաջաբանական տեղեկութիւնը համառոտելով կը գնենք հոս :

կանայ ամենեցուն, կենցաղավարին ընդ միմեանս՝ որպէս մեքս յաշխարհի։ Եւ այց գաղտնիք մերոցս սրտից՝ միայն լստուծոյ գոլով յայտնիք, և զոր մեզ թուին պատշաճականք՝ զայն և եթ հաղորդեմք այլոց . իսկ սոքա զհանգիսականսն ունին ամենայն խորհրդոց մտացն և սրտից հաղորդս, գոգցես իմն այնպէս՝ որպէս մեքս իցեմք անմարմնական հոգեղինացն յանդիման . իբր զի հանգիսականքն արտաքոյ համարին տեսարանին յորում կան արքն այնոքիկ կենդանացեալք ըստ կամս քերթողին, և ամենեւին ոչ ինչ բան է սոցա ընդ նոսա . միայն ՚ի խրատ լսողացն մերկանան առաջի նոցա զամենայն զյօժարութիւն մտացն, զկամս, զխորհուրդս ծածուկս, և զխիղճս յորոց տագնապին ՚ի գաղտնիս՝ ՚ի դէմն զուարթութիւն բերեալ . և կամ ընդ հակառակն՝ եթէ ՚ի խղճին բերկրեալ, և առ մարդիկ վշտացեալս համարին։ Տեսանի անդէն՝ եթէ որպէս պատուական յամենայն ի առնուն մարդիկ զառաքինութիւն, և ՚ի մխել անդ ՚ի չարիս՝ զպէտս ինչ և զիրաւունս բաղբաղեն։ Եւ այս յայտնութիւն գործոց և ներքին խորհրդոց՝ ոչ միոյ ուրուք է անդանօր, և ոչ տասանց ոմանց, այլ անթիւ անհամար որերոյ . ոչ միայն քաղաքակցացն կամ ազգին, այլ և ամենայն աշխարհի մարդկան . ոչ սերկեան ժողովելոցն, կամ ժամանակցաց այնր դարու, այլ ՚ի սկզբանէ աշխարհի և այսր եղելոց մարդկան, ընդ ամենայն ոլորտս երկրի։ Եւ քան ի խտրէ ընդ մարդ՝ որ սակաւօրեայ կենօք կեայ ՚ի տան և յաշխարհին իւրում, և ընդ այր որ զամս՝ կենացն հաշուէ ՚ի սկզբանէ աշխարհի և այսր՝ վեցիւք հազարօք ուրեմն զամսն չափեալ, և տուն բնակութեան անձին զոլորտս երկրի ունելով, և քան զԵրամազդայ զառասպելեալ զընթացսն՝ ՚ի գագաթութունս լերանց զոտնափոխսն առնելով։ Բանզի սա յանկարծ ՚ի նոյն ՚ի նմին ժամու ընդ հինգ մասունս աշխարհի պարայածի . և ոչ այսու չա

տացեալ, և զամենայն զհնոց ժամանակաց զաշխարհս, զքաղաքս և զամուրս յոտին՝ որպէս էինն յայնժամ՝ տեսանէ, և ընդ մարդկան ամենայն աշխարհաց և դարուց լինի կենցաղակից . և ոչ միայն ընդ վիճակակցացն իւրոց արանց, այլ ընդ ամենայն առնմահականացուի՝ որոյ շունչ յընդունս լեալ իցէ։ Եւ տանէ համարձակ առ դիւցազունս հրամանատարս աշխարհի, առ թագաւորս, կայսերս, նահապետս, և առ բռնակալս՝ որոց յանդիման չէր ումեք համարձակելի երևել . սա երթեալ կայ առ նոսա, քննէ զամենայն արարուածս նոցա, լէ և զամենայն գաղտնիս մտաց նոցա և զծածկեալ յօժարութիւնս սրտից նոցին, և թէ զիւրիկ ՚ի սպառնալ անդ այլոց և ՚ի հրամայել նոցա, և ՚ի կարծեցուցանել՝ եթէ ամենայն ցանկութիւն կամաց իւրեանց կատարիցի, տեսանէ զնոցա խորհրդոցն զանհնարին տագնապ և զտանջանս։ Եւ քանէ անտի առ թշուառացեալս աշխարհի . իջանէ ՚ի բանտս չարագործաց, տեսանէ և զնոցա զխիղճս մտաց, ՚ի միտ առնու զի է երբեք և անմեղաց մատնել ՚ի տանջանարանս փոխանակ մեղապարտաց։ Եւ քանէ յանմարդաբնակ ՚ի բազմավտանգ վայրս, ինքն աներկիւղ գոլով ամենայնիւ . մտանէ ՚ի պատերազմունս, միս ՚ի սաստկացեալ ճակատամարտս . ելեալ կայ ՚ի վերայ պարսպաց ընդ տարափով նետից, քարանց և ռմբայն հրազինուց, և ՚ի զնին կայ անկանելոյ ՚ի հիմանց ամրակառոյց բերդից և պարսպաց, և ՚ի խրամատսն ՚ի մէջ արեանց գետահետեալ հոսելոց . և ինքն անջնաս՝ վշտանայ ընդ աղետալիսն, և ինդայ ընդ բերկրականս, և յայնմ ամենայնի ուսանի ՚ի չափու զանձն ունել։ Եւ զորս յիշեցից յանթիւ գործոց անտի յանցելոցն և որք լինին . սա ամենայնի տեղեակ, ամենայնի առաջիկայ, ամենայնին ընտել . ոչ ինչ առաջի նորա ծածկեալ կայ յերեսս երկրի և ՚ի խորհուրդս մարդկան։ Եւ յայնմ ամե

նատես ոք է, ում վայել է լինել պատկերին Լստուծոյ, բազմադարեանդ այդ մարդ, որ 'ի ժողովս թատերական քերթութեանց ճեմիցի: Ո՛վ գերակատար արուեստին, և բազմաշահ ուսմանն:

Յետ ամենայնի տեսանէ մարդ և զանձն իւր իբր 'ի հայելոջ' 'ի թատերական տեսարանին, և զհոգւոյ իւրոյ զխորհուրդս անպատրուակ նկատէ, այնպէս զի որ յառաջն յանձնասիրութեանն ախտէն խաբեալ մոլորէր, յայնմհետէ սկսանի ճանաչել զանձն: Եւ զոր առնէ ինքն և զոր կրէ յանձին, և թէ յո՞ կամ յի՞նչ ինչ դիմէ յօժարամտեալ, և եթէ յի՞նչ վախճան յանկեսցին իրքն, զայն ամենայն ճշգիւ գտակաւ տեսեալ 'ի միտ առնու. և խրատեալ ուսանի զոր ինչ պարտն իցէ առնել յետ այնորիկ. և ոչ ոք իմանայ զխորհուրդս մտաց նր:

Լստ ամենայն արգասիք են թատերական քերթութեանց: Եւ ո՞րքերբէք ոչ հիացեալ սքանչասցի, լուեալ եթէ է յաշխարհի այսպիսի իմն աւրուեստ՝ որ զմարդ տկար և սակաւ ժամանակեան այսպէս կարող և սքանչելահրաշ գործիցէ: Լստ ամենայնի աւասիկ քաջ խելամուտ գոլով գերածայրեալքն յաշխարհի ուսմամբ գիտութեանց և ամենայն կենցաղական հրահանգօք ազինք, հեղինք ասեմ և հռովմայեցիք, և որք ըստ նոցանէ այժմուս բարգաւաճագոյն ժողովուրդք Եւրոպայ, մտադիւր յօժարութեամբ թեւակոխեցին 'ի յաճախել և զայս ազգ քերթութեանց:

Ինչ և առ մերովքն արշակունի թագաւորօք թատերական տեսարանք, յորս արքայորդւոյն Լստաւազդայ 'ի հանդէս անցանէին ողբերգակ և վսեմ իմաստիցն նկարագիրք, որպէս երաշխաւորէ մեզ Պլուտարքոս. այլ աւաղ, հանդերձ այլովն ամենայնիւ և այնր պարծանաց վայելք և սփոփութիւն կապտեցան զերծան 'ի մէնջ անդառնալի:

Իսկ զարդիս մինչդեռ վերստին

սկսանի ազգ մեր զսիրով ուսումնական հրահանգաց և կենցաղօգուտ յառաջադիմութեան գալ, և խաղաղաւետ անդորրութեամբ 'ի խնամս տերանցն և 'ի սէր իրերաց վայելել, կամ եղև և մեզ տալ նմա զճաշակ և զայսր ազգի քերթութեան, զի մի և յայսմ յետնեալ մնասցէ քան զայլս յազգաց:

Սակայն որպէս զի առաւել բազմարդիւն այս ուսումն յազգին մերում լինիցի, յառաջ քան զմատչելն 'ի գործ' 'ի քնին արկցուք սուղ բանիւ, և, զօգտութիւնս թատերական բանահիւսութեանց. ք, զգիտումն յոր պարտի ուշ ունել՝ որ կամիցի զայսր սովորութիւն մոծանել 'ի մէջ ազգակցացն. ք, եթէ քանի չարիք 'ի թերուղիղ զգիտումն ունելոյ յառաջ գայցեն:

() գտութիւնք թատերական քերթութեանց բազմազգի են, մարթէ ասել և ամենազգի, միայն եթէ ըստ օրինի լինիցի, և կարգեալ 'ի վախճանն ուղիղ՝ զորմէ զկնի: Լսդ

Ա. Վախաւորագոյն յօգուտս նոցին են բարոյականին հրահանգք. քանզի սոքա ձեռն կարկառեալ ունկնդրացն՝ խնդութեամբ, զուարթութեամբ. ծեն 'ի ճանապարհն ուղղութեան, զամենայն ազգի մոլութեանց զարիս հրապարակեալ ցուցանեն. զմանկահասակս, զերիտասարդս և զծերս միանգամայն յուղղութիւն յորդորեն, առանց զայրացուցանելոյ երբէք զոք, և ոչ զոք թողուն յիւրում խակութեանն:

Բ. () գտութիւն մեծ անակնկալ 'ի բարեմարդութեան և 'ի քաղաքականութեան. քանզի թատերական բանահիւսութիւն զամենեսին մարդասէրս գործէ, ընկերականս, հլուս օրինաց և գոհս, և զամենեսին 'ի մի սէր յօդէ, և զազգն ողջոյն 'ի մի գերդաստան ժողովէ. և զհասակացն տարանջատ վիճակ զօդէ 'ի միասին, զծերոյն և զայրացելոյն, զերիտասարդին և զպատանւոյ և զմանկան. այնպէս զի զվայրենական օտարութիւն 'ի բաց

եղեալ, ամենեքին 'ի միասին կենակից
գտանին գոհք և հաճք ընդ վայելսն :

Գ. () Գտուածիւն անչափ 'ի կրթել
զմիտս յիմաստութեան, և այն զամե-
նեցուն զմիտս միանգամայն, զման-
կան և զերիտասարդին և զծերոյ,
յազգի ազգի գիտութիւնս, 'ի պատ-
մականն, յիմաստասիրականն, 'ի չա-
փաբերականն և 'ի բնաբանականն,
և 'ի գեղեցիկ յազատական արուեստ-
սն . այնպէս զի ոչ զոք թողուլ անու-
սումն և անոպայ ամենեւին . զի այս-
պէս ասացից՝ զիմաստութիւն իմն հե-
ղեալ 'ի միտսն ազգելով, 'ի զբօսեցու-
ցանել անդ և դաստիարակէ :

Դ. Թատերական բանահիւսու-
թեանց պէտք և օգտութիւն անչափ է
յուսումն քաղաքավարական կենա-
կցութեան, բարեհաճոյ երևելոյ և ըն-
տիր, գիտելով ըստ ժամանակին և
ըստ տեղոյ, զիօսս պատշաճեցուցա-
նել, ունելով և զբարեվայելուչ շար-
ժումն 'ի կալ, 'ի խօսել, 'ի գնալ և 'ի
նստել . զհայեցուածս աչաց և զդէմ-
սն, և բովանդակ իսկ զանձն գլխո-
վին 'ի համապատշաճ դիրս կալեալ
ըստ կրիցն յուզման և ըստ բանին ի-
մաստից . այնպէս զի ակներև ցուցա-
նիցի և արտաբոլստ՝ եթէ զբանական
հոգին զպատկերն Աստուծոյ կրեն
մարդիկ յինքեանս :

Ե. Ատարեւութիւն լեզուին և
խօսից յազգս իւրաքանչիւր : Առեալ
մանկտոյն յաճախ և 'ի բերան ու-
սեալ զհայկական շարամանութեան
զբաղցր և զվայելահիւս դարձուածս
բանից ընտիր ոճովքն, իբրև 'ի մում 'ի
մատաղ միտսն դրոշմին նոքին անջնջե-
լի . և այնպէս քաղցրացեալ յուշի նո-
ցա բազմարուեստ դարձուածոց դիւց-
ազնական քաջահնչող նոյեան լե-
զուիս, առաւել ևս փութոյ պնդու-
թեամբ զհետ լինին կրթել զանձինս
'ի նոյն . և ըստ լեզուին կատարելու-
թեան՝ միտքն ևս զարգանան 'ի խո-
կումն . զի որչափ քաղցրանան մտաց
բանքն զոր լսէ ոք, նուիին չափով յա-
ւետ յօժարամտի և 'ի գործադրու-

թիւն ամենայնի որոյ ահանջալուրն
եղև :

() այս ամենայն ազգի ազգի օգ-
տութիւնս ցանկալիս թատերական
բանահիւսութեանց լուեալ՝ զարմաս-
ցի ոք արդեօք, եթէ էր սղագաւ ա-
պա ցարդ ոչ փութացաք յուսումն և
'ի գործադրութիւն այսպիսոյ օգտա-
մատոյց արուեստի : Արձեալ և ընդ-
այն զարմասցի՝ եթէ զի՞ է տպա զի
յԱլբրոպէ արդ զօր ամենայն՝ յամե-
նայն 'ի քաղաքս և յաւանս զբաղեալք
'ի թատերական յայս տեսարան, և
ոչ թուին ամենայնիւ այսքան և այս-
պիսի օգտից ժառանգորդք : Ալու-
ծումն կարեւոր տարակուսութեանցս
մատուցեալ, զերկրորդն նախ պար-
զեսցուք զերկմտութիւն, որով և զա-
ռաջինն գտանիմք պարզեալ :

Այնքան թիւս 'ի գործս մարդկան
որչափ առաւել օգտակարք իցեն, այն-
չափ ևս առաւելութեամբ ընդ իւ-
րեանս առեալ ածեն վտանգս մեծա-
մեծս : Աննիկ առաջի աչաց ամենե-
ցուն մեր կան նորահնար գիւտք շո-
գեշարժ մենքենայից . ո՞ կարէ զչափ
բարութեանցն թուել՝ զորս եբեր ընդ
իւր գիւտս այս հանձարաւոր . այլ և
վտանգքն որ 'ի գործադրութեան գիւ-
տիցն որչափ մեծամեծք են և անհրա-
ժեշտք . և քանի՞օն նախահայեաց
զգուշութեան պէտք են առ 'ի զա-
ռաջս ունելոյ ամենայն վտանգաց, և
առ բազմահմուտ առաջնորդութիւն :
Այլ յետ այսպիսի և այսչափ զգուշա-
ւորութեանց՝ լսին դարձեալ և փնասք
ուրեք ուրեք . և զինչ եթէ զկարեւոր
զգուշութեամբքն զանց առնէին՝ յօ-
գուտն միայն վայելել ցանկացեալք .
ապաքէն յիրաւի էր յայնժամ համա-
րել զսոյն՝ հնարագիտութիւն իմն առ
'ի ջնջել զազգս մարդկան յերկրէ՝
դառն մահուամբ 'ի հուր զամենեսին
դատելով . և ո՞ 'ի մարդկանէ յանձն
առնոյր երթալ մերձ՝ հաղորդ օգտու-
թեանն լինել կամեցեալ : Արդ 'ի միտ
առ զկարեւորութիւն գիւտիցն, բայց
առ նմին և զպէտս մեծի զգուշու-

Թեանն . ապա թէ ոչ, օգուտն այն մեծ՝ յես մեծագոյն փոխի փաստ : Եւ թէ 'ի նիւթականս այսչափ, զինչ ապա որք 'ի բանաւոր պէտս՝ 'ի կրթութիւն և 'ի շահս օգտի մտաց և սրտից կարեւորք իցեն . այն զի ամենամեծ օգտութեանց թատերականս արարուածոց՝ և մեծամեծ յոյժ վտանգքն են առննթեր՝ եթէ յանգագոյշ մատչիցի որք 'ի նոսա : Եւ յսպէս ուրեմն առ 'ի վայելել յարդիւնս օգտութեանցս այսոցիկ թատերական բանահիւսուածեանց, նախ քան զամենայն 'ի նոյն պարտ է զգիտումն ուղղել, և ըստ այնմ 'ի կարգի ունել զամենայն . ապ' եթէ ոչ, բնութիւն մեր յամենայնի 'ի չարն հակամէտ, ուր ուրեք գրգիռս ինչ ախտիցն գտանիցէ, անդէն մոռանայ զամենայն զբարութիւնսն մեծամեծս, որպէս տեսանեմք պատահեալ և 'ի թատերսն . զի առեալ մարդկան զգործին, ուսեալ զարուեստն, սակայն առանց զգիտումն ուղիղ ամենայնիւ ունելոյ՝ ոչ ինչ կամ սակաւ շահին, այլ յաճախ ևս փաստին չարաչար : Եւ յայսմ ազգի քերթութեան է օգուտ՝ միանգամայն և բերկրութիւն . օգուտն է վախճանն, և զուարճութիւնն պատահումն և յորդորիչ օգտակարութեան իրացն : Եւ որք եթէ ոչ յամենայն օգտութիւնս թատերացն վայելեն մարդիկ, և եթէ փաստին ևս յաճախ, ո՞րք զպատճառսն անգիտասցի . զի առ բազումս 'ի մարդկանէ վախճան և գիտումն հանդիսիցս զբօսանքն և բերկրութիւն կարծեալ է . որպէս 'ի հինսն, զորմէ խօսին Խկեբերան և այլք, նոյնպէս և 'ի նորումս . իսկ օգտութիւնն բաղբաղայք իմն են նոցա ըստ քմաց, որպէս զի մի խափանել հասցէ արուեստին, և զրկիցին ինքեանք 'ի զուարճութեց անտի : Եւ ասն այնորիկ և արուեստս այս՝ գերագոյն 'ի բարոյականին կրթութութիւն, և աղբիւր բազմապատիկ օգտից, յամենայն բարեսիրաց մտաւորաց՝ որք գիտեն 'ի գործոյն զվախճանն կշռել, 'ի հինսն նաև այժմ

Եւ յարոպա, իրաւամբք փաստակարգատեալ է և կորստական . և բազումի մաստուն ծնողք որ անցեալք իցեն ը փորձ չարեաց աշխարհիս, զգուշացուցանեն զորդիսն մի յաճախել 'ի զնին թատերաց : Եւ պա կարի իսկ յիրաւունս և սուրբ հարքն մեր նախնիք, որպէս և Երուսաղէմ և Եւրոպայի անդադար անգոսնէին և անարգէին զթատերս 'ի խրատս իւրեանց առ ժողովուրդս, և զգուշացուցանէին զնոսա յայնցանէ իբրեւ 'ի հաղբից և 'ի ծուղակաց՝ որ յանփախուստ 'ի մահ զմարդիկ մատնիցեն . որպէս է տեսանել 'ի յորդորակս սրբոյ Խկեբերանին և 'ի Բանդակունւոյ ճառսն :

Եւ որպէս հնարաւոր էր մեզ ցարդ մոծանել և յազգ մեր արուեստգիտութիւն իմն այսպիսի, որ յանդէպս գործադրութեամբն զատեալ հեռացեալ էր ամենայնիւ յիւրմէ վախճանէն, և 'ի սրբոց վարդապետաց եկեղեցւոյ, և յայժմուս իսկ քաջնթաց հովուաց և առաջնորդաց դատապարտեալ, և նզովիւք չափ արգելեալ :

Եւ այց քանզի յայժմեան ժամանակիս և 'ի քիմն մերոցն ազգայնոց սկըսանին տակաւ քաղցրանալ օտարոտի տեսարանք այլալեզու ազգացանգաւ շից, և ընդ սակաւ քաղաքական օգտութեանցն սկսանին արդ մերքն և մեծամեծ փաստս յանձինս ձգել անտի՝ 'ի միտսն և 'ի հոգիս, և փոքր միւս ևս համարձակեալ բուռն հարկանեն մոծանել նմանօրինակս ինչ և յազգին մերում, զնոյն սովորութիւնս ասեմ'նոքիմք կարգօք, յորոց անշուշտ և բազում և անդարմանելի փաստաց գտցին ժառանգորդք մանկունք ազգիս իբր յանգէտս, զայս ամենայն ակն յանդիման և անպատրուակ տեսեալ մեր, փութամբ արդ զառաջս առնուլ չարեացն : Եւ փութել գովեմք զյօժարամտութիւն ազգիս մերոյ 'ի փոյթ վայելելոյ յընտիր այս արուեստ և 'ի պիտանի յոյժ 'ի զարգացումն . այլ առ նմին ցուցանեմք և զմեծամեծ վտանգսն փնջանալ 'ի թերուղիղ զգիտումն

ունելոյ . միանգամայն առաջի առ-
նեմք սիրողաբար և զհնարս ուղղու-
թեանն 'ի սկզբան աստ , մինչև 'ի
կողմն մի զմիտան խոտորեցուցեալ :

Լաւորն յառաջեկայս :

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ԽԵԼԱՑԻ ԽՕՍԲ

Ի՛շած հաղթէիդ պատասխանը յանձն առ :

ԳԱՂԱՂԱՑԻ իշխանին մէկը , որ
կարմիր մորուք մը ունի եղեր (1640^{ին}
ատենները) օր մը Հենրիկոս Դ Թա-
գաւորին առջևը կատակի համար կը
հարցնէ իր պարտիզպանին (որ քարձ
է եղեր բոլորովին) թէ դուն ինչո՞ւ
մորուք չունիս : «Պարոն , կ'ըսէ պար-
տիզպանը . Լստուած ամենաբարին
մարդկանց մորուք բաժնելու ատենը
ես ուշ գնացի , ու կարմիր մորուքնե-
րէն զատ՝ մորուք չէր մնացած . ես ալ
ըսի թէ Լստուած , ալաղէկ է որ ա-
մենեւին մորուք չունենամ՝ քան թէ
կարմիր մորուքի տէր ըլլամ» :

«Գիտնաս որ սա անունով մարդը
շատ չարիք կը խօսի վրադ ,» ըսաւ մէ-
կը ուրիշի մը : Իսկ անիկայ իր բանը
գիտցող մարդ , դարձաւ , «Շատ կը
զարմանամ , ըսաւ . վասն զի՝ ամե-
նեւին միտքս չի դար թէ ես ան մար-
դուն բարիք մը ըրած ըլլամ» :

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

Սանիէի և Գառնեայի :

ՉԸՔՆԱՂ գառնիկդ իմ սիրունակ
Որ զմարբէր շուրջ խայտաս'ի մարդ ,
Յաւուր միում , ո՛հ , գիտե՞ս
Օ ինչ անցք անցքեն և ընդ քեզ :

Թերեւս մոլար , ա՛հ , քեզ եղո՛ւկ ,
Գնայցես գառնիկդ իմ անմեղուկ
Չայն արձակեալ զհետ հովուիդ
Ինդ լեառն ընդ ձոր և հովիտ :

Թերեւս անկեալ արտալածիկ
Գողոյն անջան լիցիս որսիկ .
Սովեալ գայլոյն քանասար
Լիցիս Թերեւս պատառ :

Ո՛վ պարզամիտ սիրուն գառնեակ
Ճակատագրին քում անտեղեակ ,
Ը՛հ , քեզ , յաւուր միում քեզ
Որպիսի անցք հասցեն քեզ :

Դու գըգուանօք արդ ընդ մաքիս
Եւ ընդ մօր քո համբոյր քրծնիս ,
Օ ի միամօր ես նորուն
Ի՛նչ ցրիկ որդեակ և սիրուն ,

Եւ մինչ աճես ձիւնաբատակ
Փայլուն գլաթիւդ այդ ըսպիտակ
Սէր և խրնամք ըզքե գան
Պատանեկին ժըրաջան .

Ը՛հ , ձեռն անգութ դարանակալ
Սըրէ զերկաթն իւր ոխակալ
Ի մէջ ծաղկանց ու 'ի մարմանդ
Սարել զգառնիկդ իմ 'ի սպանդ .

Եւ դու անյանց և անգիտակ
Տացես համբոյր ձեռին վրիժակ ,
Որ ըզդանակն այն ահեղ
Սըշուէ 'ի սիրտ քո յանմեղ .

Եւ 'ի մահուդ իսկ առ նա հեզ
Հանդարտ աչկունքս դարձուցես . .
Ո՛հ , որ ըզքեզ անդ չողբայ ,
Սիրտ վիմեղէն է նորայ :

Ո՛վ պարզամիտ քաղցր իմ գառնեակ
Ճակատագրին քում անտեղեակ ,
Ո՛հ , որպիսի անցք ընդ քեզ
Ինչցեն յապայն թէ գիտե՞ս . . .

Եւ դու մանկիկ , որ արդ կենացդ 'ի
պարտէզ
Օ անմեղ գառնիկդ 'ի ծաղը և յող
բըս գըգուես ,

Թե՛ գիտիցե՞ս ո՞ր ձեռն և քեզ պատ-
րաստի .

Ը՛յլ լէ՛ր անմեղ , հասցէ հրեշտակ
քեզ բարի :

ԹԱԻԵՐՆԱ